

VÁLOGATÁS AZ IPARJOGVÉDELMI SZAKÉRTŐI TESTÜLET SZAKVÉLEMÉNYEIBŐL

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY SZOLGÁLATI TALÁLMÁNY FELTALÁLÓJÁT MEGILLETŐ DÍJAZÁSSAL KAPCSOLATOS ÜGYBEN

ISZT-7/2008

I. A tényállás

1. A Partium'70 Zrt. (a továbbiakban: megbízó), amely társaság az „Eszköz és eljárás hurkolt háló kiterített méreténél keskenyebb méretre való feltekerésére” című, P0600704 számú szabadalmi bejelentés bejelentője, felkérte a Magyar Szabadalmi Hivatal mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testületet, hogy adjon szakvéleményt a fenti szabadalmi bejelentés tárgyát képező szolgálati találmány feltalálóját megillető díjazás kérdésében.

2. A megbízó melléletként csatolta P0600704 sz. szabadalmi bejelentésének leírását, igénypontjait és rajzait, valamint a Magyar Szabadalmi Hivatal által a szabadalmi eljárás során készített újdonságkutatási jelentést és írásos véleményét.

3. A megbízó a szakértői vélemény készítésére irányuló felkérésben úgy nyilatkozott, hogy semmilyen kimutatható gazdasági előny vagy hasznos eredmény nem származott abból, hogy a szolgálati találmány szerinti megoldást kisebb-nagyobb mértékben használatba vette a hálógyártás során a társaság. Ugyanakkor a feltaláló, akit a megbízó korábban 500 000 Ft összegű díjazásban részesített, találmányi díj iránti igényét jelezte a megbízónak, nevezetesen a hálótekerces árbevételének 5%-át követeli. A megbízó számára ez elfogadhatatlan, és a találmány (a megbízó minősítése szerint: „általálmány”) használatáért többet nem kíván fizetni, sőt, a már megfizetett 500 000 Ft összegű díjazást is eltúlzottnak találja a társaság jelenlegi vezetősége. A megbízó jelezte, hogy a szabadalmi bejelentést társaságuk még az előző vezérigazgató idején tette, és meglátásuk szerint nyilvánvaló, hogy a feltaláló tévedésbe ejtette a társaság vezetőségét a megoldás tényleges újdonságjellegével kapcsolatban.

A megbízó tájékoztatásul azt is közölte, hogy társaságuk lemond a P0600704 sz. bejelentés ideiglenes szabadalmi oltalmáról.

4. A megbízónak az a véleménye, hogy nincs érdemi feltalálói tevékenység és gondolat, valamint újdonság a találmány leírásában. Ezt a következő megállapításokkal támasztja alá.

Mivel a hálógyártásra irányuló eljárás védett (tudomása szerint a TAMA cégnek van rá szabadalma), ezért az egyetlen járható út a láncszálak számának növelése volt a feltaláló számára. A megbízó által ismert cégek mindegyike 50-nél több láncszállal gyártja széltől szélíg fedő hálóját. (JUTA, Steve Orr, RONDOTEX: 53-54 láncszál.) Ezek a termékek már korábban is léteztek, mint a megbízó első gépének beüzemelési időpontja. A megbízó szá-

mára egyértelmű az a következtetés, hogy a konkurens cégek is valamiféle összerelést alkalmaznak a bálázógép befogószélességének megfelelő tekercsszélességre. Azt, hogy ezt konkrétan milyen technológiával végzik, a megbízó nem tudja, mert a gyártóüzemükbe történő bejárást e cégek nem engedélyezik. Különböző módszerek létezhetnek a gyakorlatban arra, hogy összereljék a hálót.

5. A megbízó másolatban mellékelte két elektronikus levelet (keltük: 2008. 06. 01., illetve 2008. 06. 16.), amelyeket a feltaláló küldött a társaság vezérigazgatója részére. A leveleknek a feltaláló álláspontját tükröző, releváns tartalma a következő:

2005 szeptemberében valósult meg először egy Karl Mayer gépen a feltaláló találmánya, amely a TAMA cég szabadalmazott eljárásától eltérő módon oldotta meg a körbálák széltszélíig fedését a hálóval. Ez volt tehát az az időpont, amikor – gyakorlati alkalmazhatóságának kipróbálása után – a feltaláló a munkáltató rendelkezésére bocsátotta találmányát. A szolgálati találmányra a megbízó mint a feltaláló munkáltatója 2006. 09. 04-én tett szabadalmi bejelentést. A feltaláló véleménye szerint a találmány kidolgozása nem munkaköri kötelessége körében történt, így azt nem szolgálati, hanem alkalmazotti találmányként kellett volna kezelni. PCT vagy külföldi nemzeti bejelentés nem történt.

2005. 11. 24-én indult el az üzemszerű alkalmazás egy kötőgépen, majd 2006 folyamán mind a négy Karl Mayer gépet felszerelték a találmány szerinti terelőhengerekkel. A háló gyártása néhány speciális méretű típus kivételével a találmány alkalmazásával folyt és folyik most is. A termék eladási adatai, a vevők, felhasználók visszajelzései alapján „a dolog működik”.

A cég a feltalálóval szerződést nem kötött, ilyen alapon feltalálói díjat nem fizetett. Történt egy célprémium-kitűzés a feladat kidolgozására 2006-ban, amikor a találmány már fél éve ki volt dolgozva. A nettó 250 000 forint célprémium összege a feltaláló véleménye szerint nem áll arányban a találmány jelentőségével, piaci értékével, mert

- a nem jól fedő hálót csökkentett áron sem lehet eladni,
- a feltaláló, mint premizált munkakörökben dolgozó vezető, éveken át rendszeresen kapott ilyen összegű prémiumokat.

Ennek alapján a feltaláló kéri szerződés megkötését a találmányi díj iránti igényének teljesítésére a következő tartalommal:

- a találmány alkalmazásával gyártott hálótekercek árbevételének 5%-a mint a hasznosítás után fizetendő találmányi díj, valamint
- ha a találmányra megadják a szabadalmat, az eladásából vagy a hasznosítási engedélyekből származó bevétel 15%-a mint találmányi díj.

Egyetértés esetén kéri továbbá a találmány átminősítését alkalmazotti találmánnyá.

6. A szakvélemény készítésére való felkérés mellékletei között szerepel 2005. 05. 13-i keltezéssel egy 2005. évi prémiumfeladat-meghatározás a feltaláló részére, amely két részből áll: táblázatokba foglalt tervszámok teljesüléséhez kötött 2 000 000 Ft, valamint „A hálógyártás során a megfelelő terület, szélfedés technikai megoldása esetén további 500 000 Ft számfejthető”.

Ugyanitt szerepel két, a feltaláló nevére szóló fizetési jegyzék 2005. június, illetve december hónapból.

7. Úgyszintén megtalálható a mellékletek között másolatban a megbízó jogi képviselőjének a feltaláló jogi képviselőjéhez címzett levele (kelt: 2008. 10. 03.), amelyben közli, hogy a megbízó nem kívánja alkalmazotti találmánynak minősíteni a szabadalmi bejelentés tárgyát képező szolgálati találmányt, és a társaságnál kimutatható gazdasági előny hiányában nem kíván találmányi díjat fizetni a feltaláló részére.

II. A feltett kérdés

A megbízás értelmében a szakértői vizsgálatnak a következő kérdésre kell választ adnia: a P0600704 ügyszámú „Eszköz és eljárás hurkolt háló kiterített méreténél keskenyebb méretre való feltekerésére” tárgyú szolgálati találmányi bejelentéssel érintett megoldás hasznosítása esetén megfelelő mértékű egyösszegű díjazásnak tekinthető-e az 500 000 Ft?

III. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület eljárása

1. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, valamint szervezeti és eljárási rendben, a tényállásra irányadó jogszabály, a találmányok szabadalmi oltalmáról szóló 1995. évi XXXIII. törvény (Szt.) szolgálati találmányokkal kapcsolatos rendelkezései alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő álláspontját.

2. A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a megbízó által a szakértői testület rendelkezésére bocsátott iratokban ismertetett, illetve azokból megismerhető tényeken, valamint az ügy szerinti, közzétett szabadalmi bejelentésre vonatkozó – a közhitelű nyilvántartásban és az iparjogvédelmi hatósági ügyiratban szereplő – hivatalos adatokon alapulnak, s csak azokra nézve helytállóak.

3. Ez a szakértői vélemény a találmánnyal, illetve az annak tárgyában tett P0600704 ügyszámú szabadalmi bejelentéssel kapcsolatos ügyben eljáró hatóságokat és bíróságokat nem köti.

IV. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület álláspontja

A testület a szakértői megbízás kapcsán a megbízó által feltett iparjogvédelmi vonatkozású kérdésekre nézve kialakított álláspontját az alábbiakban fejti ki.

IVa) Az iparjogvédelmi jogok érvényességének helyzete

A megbízásban szereplő, a szakértői vizsgálat alapját képező találmány tárgyában tett P0600704 ügyszámú szabadalmi bejelentés

- címe: Eszköz és eljárás hurkolt háló kiterített méreténél keskenyebb méretre való feltekerésére;
- jogosultja: Partium'70 Zrt.;
- a találmány jellege: szolgálati;
- a bejelentés napja: 2006. 09. 04.;
- a közzététel napja: 2008. 07. 28.;
- az oltalom státusza: folyamatban, azzal, hogy a bejelentő az ideiglenes oltalomról lemondott, aminek tudomásulvétele ellen megváltoztatási kérelem érkezett.

A szabadalmi bejelentés közzétételével ideiglenes oltalom keletkezett, ami visszahat a bejelentés napjára, de véglegessé csak abban az esetben válik, ha a találmányra a szabadalmat megadják.

Az ideiglenes szabadalmi oltalom terjedelmét az igénypontok, legáltalánosabban a főigénypontok (az egyes főigénypontok jellemzőinek összessége) határozzák meg. A P0600704 ügyszámú szabadalmi bejelentésnek két főigénypontja van. Az 1. igénypont tárgyának megjelölése: „Eszköz hurkolt háló kiterített méreténél keskenyebb méretre való feltekerésére a hurkoló gép módosítása nélkül”, a 6. igénypont tárgyának megjelölése pedig „Eljárás hurkolt háló kiterített méreténél keskenyebb méretre való feltekerésére, tekerceselő gép alkalmazásával”.

IVb) A találmányi díjfizetés jogalapja

1. Az Szt. 9. §-ának (1) bekezdése szerint szolgálati találmány annak a feltalálónak a találmánya, akinek munkaviszonyból folyó kötelessége, hogy a találmány tárgykörébe eső megoldásokat dolgozzon ki. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület rendelkezésére bocsátott iratokból (lásd fenti I/5 és I/7 pont) kitűnik, hogy a feltaláló felvetette a találmány szolgálati avagy alkalmazotti jellegének kérdését. A munkaviszonyból folyó kötelességek körének meghatározásához többféle vállalati dokumentum szolgálhat alapul, amelyek e tekintetben konkrétabb vagy általánosabb előírásokat tartalmazhatnak. Irányadók lehetnek a munkaszerződésben foglaltak (a feltalálónak az intézményi szervezetben betöltött funkciója), a munkaköri leírás, valamint egyes szabályszerűen kiadott munkáltatói utasítások és szabályzatok. Útmutatásul szolgál a Legfelsőbb Bíróság elvi határozata (P948/2003), amely szerint a munkaviszonyból folyó kötelezettség körébe tartozik a megoldás kidolgozása, ha az általában és konkrét vezetői feladat kiosztás eredményeként is a munkavállaló munkakörébe tartozott. A magasan kvalifikált műszaki szakember munkaköri kötelezettségének tesz eleget akkor is, ha feladatát az átlagosat meghaladó színvonalon teljesíti. Az ennek eredményeként kidolgozott műszaki megoldásra tett szabadalmi bejelentés alapját képező találmány szolgálati találmánynak minősül.

Az Szt. 10. §-ának (1) bekezdése alapján a szolgálati találmányra a szabadalom – a feltaláló jogutódjaként – a munkáltatót illeti meg. A P0600704 ügyszámú szabadalmi bejelentést

a megbízó a találmány szolgálati jellege jogcímén nyújtotta be, amit a feltaláló nem vitatott. Egyébként az Szt. 16. § (1) bekezdése értelmében a találmány szolgálati (vagy alkalmazotti) jellegével kapcsolatos viták bírósági útra tartoznak.

2. A megbízó közölte, hogy „a szolgálati találmány szerinti megoldást kisebb-nagyobb mértékben használatba vette a hálógyártás során a társaság”. Tekintet nélkül a mértékre megállapítható, hogy a megbízónál megvalósult a szabadalmi bejelentés tárgyát képező szolgálati találmány hasznosítása. Egyéb értékesítésre (pl. hasznosítási engedély adására) nem került sor.

3. Az Szt. 13. § (1) bekezdésének *a*) pontja szerint a szolgálati találmány értékesítése esetén annak megkezdésétől a végleges szabadalmi oltalom megszűnéséig illeti meg a feltalálót találmányi díj, ha a találmányt szabadalom védi. Az Szt. 13. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja értelmében a szolgálati találmány értékesítésének kell tekinteni a találmány hasznosítását, az Szt. 19. §-ának (2) bekezdése alapján beleértve a találmány szerinti termék előállítását és forgalomba hozatalát, valamint a találmány szerinti eljárás használatát. A hasznosítással egy tekintet alá esik annak előnyös piaci helyzet teremtése vagy fenntartása érdekében történő mellőzése is.

Az Szt. 13. §-a (1) bekezdésének *c*) pontja szerint ha a találmányt titokban tartják, abban az esetben is megilleti találmányi díj a szolgálati találmány értékesítése esetén a feltalálót. Ez a szabály arra az esetre vonatkozik, ha a munkáltató eltekint a szabadalmi bejelentés megtételétől, vagy a bejelentést visszavonja, és a találmányt – annak elismerése mellett, hogy az az ismertetés átvételének időpontjában egyébként szabadalmazható lenne – titokban tartva, üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja. Jelen esetben a munkáltató szabadalmi bejelentést tett, és mivel azt a Magyar Szabadalmi Hivatal közzétette, a visszavonására nincs már lehetőség.

4. A feltaláló díjazására a munkáltatóval kötött szerződése – a találmányi díjszerződés – az irányadó [Szt. 13. § (6) bek.]. A találmányi díjszerződést írásba kell foglalni.

A felek az Szt.-nek a találmányi díjszerződésre vonatkozó rendelkezéseitől egyező akaratral eltérhetnek. Olyan találmányi díjszerződés is köthető, amelyben meghatározott összegű díjat állapítanak meg a feltaláló jövőben megalkotásra, illetve értékesítésre kerülő találmányaival kapcsolatban (Szt. 15. §).

A munkáltató (a megbízó) és a feltaláló között találmányi díjszerződés nem jött létre.

A megbízó részéről a szolgálati találmány hasznosítása már korábban megkezdődött. A feltaláló díjigénye azonban csak akkor nyílik meg, ha a P0600704 ügyszámú szabadalmi bejelentésre a szabadalmat megadják. Ez nem jelenti azt, hogy ne lehetne a feltalálással jogérvényes találmányi díjszerződést kötni, és a részére találmányi díjat folyósítani. Azonban a feltaláló – ha a díjszerződés másként nem rendelkezik – csak akkor követelhet a szolgálati találmány értékesítése után találmányi díjat, ha a találmány végleges szabadalmi oltalomban részesült.

A szolgálati találmány feltalálóját megillető díjazással kapcsolatos viták bírósági útra tartoznak [Szt. 16. § (1) bek.].

5. Szolgálati találmány esetén a munkáltató a szabadalom megadását kizáró eljárási cselekmény – ideértve az ideiglenes szabadalmi oltalomról való lemondást is – vagy szándékos mulasztás előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását az alkalmazotti találmány tekintetében érvényesülő hasznosítási jog kikötésével vagy anélkül. Ezeket a rendelkezéseket – amelyek végső soron kártérítés terhe mellett érvényesülő kötelezettségeket rónak a munkáltatóra – nem kell alkalmazni abban az esetben, ha a feltaláló – az Szt. rendelkezéseire figyelemmel – már méltányos összegű díjazásban részesült. Ha az ideiglenes oltalomról a munkáltató lemond, e lemondás a feltaláló hozzájárulása nélkül is hatályos [Szt. 12. § (4), (5) bek.].

A bejelentő (a megbízó) lemondott a P0600704 ügyszámú szabadalmi bejelentés ideiglenes oltalmáról. A lemondást tudomásul vevő hivatali határozat nem jogerős, mert azzal szemben megváltoztatási kérelem érkezett.

A megbízó által az Iparjogvédelmi Szakértői Testület rendelkezésére bocsátott iratok között nem szerepelt a szabadalmi igény ingyenes átruházásának felajánlása a feltaláló részére. Ellenkezőleg: az ideiglenes oltalomról való lemondással kapcsolatban a megbízó utalt az Szt. 12. §-ának (5) bekezdésére, és ki is fejtette, hogy megfelelő, sőt, eltúlzott mértékű díjazásnak tekinti azt az 500 000 Ft összegű célprémiumot, amelyet a találmánnyal összefüggésben a feltalálónak korábban már megfizetett.

Ha a bejelentő (a megbízó) lemondása joghatályossá válik, és a szabadalmi bejelentés ideiglenes oltalma megszűnik, a feltaláló pedig kártérítési keresettel élne az ingyenes átruházás felajánlásának elmulasztása címén, a megbízónak azt kellene bizonyítania, hogy a díjazás, amelyben a feltalálót részesítette – az Szt. rendelkezéseire figyelemmel – méltányos összegű.

IVc) A találmány szabadalmazhatósága

Az Szt. 12. §-ának (1) bekezdése előírja, hogy a munkáltató a szolgálati találmány ismeretetének átvételét követő ésszerű időn belül köteles szabadalmi bejelentést tenni; köteles továbbá az általában elvárható gondossággal eljárni a szabadalom megszerzése érdekében.

A munkáltató abban az esetben tekinthet el a szabadalmi bejelentés megtételétől vagy vonhatja vissza a bejelentést, ha a találmányt titokban tartja, és üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja. A szolgálati találmánnyal való rendelkezés e módjához a törvény azt a vélelmet (a munkáltató részéről annak az elismerését) fűzi, hogy a találmány egyébként szabadalmazható lenne az ismertetés átvételének időpontjában. Ha vita támad a szabadalmazhatóság kérdésében, a munkáltatót terheli annak bizonyítása, hogy a megoldás az ismertetés átvételének időpontjában nem volt szabadalmazható [Szt. 12. § (2) és (3) bek.].

A szabadalmazhatósági vélelem megdöntése a munkáltató részéről csak abban az esetben jut szerephez, ha a szabadalmi bejelentés megtétele helyett üzleti titkot képező megoldásként hasznosítja a találmányt. Ha a munkáltató szabadalmi bejelentést tett, akkor a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti eljárás keretében, annak szabályai szerint történik a szabadalmazhatósági feltételek vizsgálata és a döntés a szabadalmi oltalom megadása kérdésében.

A megbízó a szakértői vélemény készítésére irányuló felkérésben kinyilvánította azt a véleményét, hogy a szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmányban nincs újdonság és érdemi feltalálói tevékenység. A megbízónak (mint munkáltatónak, egyúttal mint a szabadalmi bejelentés jogosultjának) a szabadalom megadására irányuló eljáráson kívül tett nyilatkozata a szabadalmazhatóság kérdésében nincs hatással a találmányi díjfizetés jogalapjára. A szakértői testület tényszerűen megjegyzi, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal előtti eljárásban készült újdonságkutatói jelentés és írásos vélemény szerint a találmány kielégítheti az újdonság és a feltalálói tevékenység követelményét, és ezzel a megbízó említett nyilatkozata is összhangban áll annyiban, hogy nem tudott számot adni nyilvánosan hozzáférhető ismeretről abban a kérdésben, hogy a konkurens cégek milyen technológia alkalmazásával állítják elő hasonló, a kiterített méreténél keskenyebb méretre feltekeresztelt hurkoltháló-termékeiket.

A feltalálói tevékenység vélhető meglétét erősítik a találmánynak tulajdonított alábbi, előnyös műszaki hatások (szabadalmi leírás, 7. oldal).

– A találmány szerinti eljárás és eszköz egyszerűen, a meglévő hurkológép átalakítása nélkül lehetővé teszi, hogy olyan, kívánt szélességű (szabványos) raschelhaló-tekereszt – mint terméket – gyártsanak, amelyben a vetülékszálak kellően lazák. Ilyen módon a csomagolási művelet során kiterülő raschelhaló a csomagolásra kerülő tömeget – célszerűen bálát – annak peremére is kiterjedően, egyenletesen és szorosan képes átfogni.

– A találmány szerinti eljárás és eszköz nemcsak a gyártási folyamatba iktatható, hanem alkalmazható minden olyan – kész, feltekeresztelt – hálónak a vetülékszálak lazítását eredményező újratekeresztelésére, amelyet hosszanti folytonos szálak kereszthurkolásával gyártanak.

IVd) A találmányi díj mértéke

1. A feltaláló részére már korábban megfizetett 500 000 Ft-ot jelölte meg a megbízó mint olyan összeget, amellyel lezártnak tekinti a szolgálati találmány feltalálójának díjazását. Abban a kérdésben, hogy a nevezett összeg megfelelő mértékűnek tekinthető-e a feltaláló egyösszegű díjazására az adott szolgálati találmány esetében, az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a találmányi díjra vonatkozó jogszabályi előírások és az azok alkalmazásában kialakult gyakorlat együttes figyelembevételével alakította ki álláspontját.

2. Az Szt. 13. § (7) bekezdésének keretrendelkezése szerint a hasznosítás ellenében járó találmányi díjnak arányban kell állnia azzal a díjjal, amelyet – a találmány tárgya szerin-

ti műszaki területen kialakult licenciatforgalmi viszonyokra figyelemmel – szabadalmi licenciaszerződés alapján a találmány hasznosítására adott engedély fejében kellene fizetni. Ezt az arányt – az Szt. 13. §-ának (9) bekezdése értelmében – a munkáltatónak a találmány megalkotásához nyújtott hozzájárulására és a feltalálók munkaviszonyból eredő kötelességeire figyelemmel kell megállapítani.

Ha valamely műszaki területen nem alakultak ki a licencianalógia érvényesítéséhez alapul vehető licenciatforgalmi viszonyok, akkor – a jogalkalmazási gyakorlat egyik tipikus módszere szerint – a találmányi díj mértékét

- a konkrét ügyre megállapított díjazási időszakon belül,
- a hasznosítással elért, a számszerűsíthető előnyöket is magában foglaló hasznos eredmény alapján,
- meghatározott díjkulcs alkalmazásával

fejezik ki; a díjkulcs nagyságának meghatározása körében értékelve a megfelelő növelő és csökkentő tényezőket.

Az utóbbi díjmegállapítási módszer alkalmazása esetében kiindulási átlagnak az ötéves díjazási időszakot és a 10%-os díjkulcsot lehet tekinteni a hasznos eredményre (nyereségre) vetítve; az egyik tényező növelése a másik arányos csökkentését feltételezi. Amennyiben a hasznos eredmény helyett a nettó árbevétel képezi a díjszámítás kiindulási pontját, az árbevétel 10%-át becsülve hasznos eredményként, 1%-os díjkulcs alkalmazható.

A pénzben mérhető hasznos eredmény jelentkezhet a találmányt megtestesítő termék árában képződő nyereségben vagy – ha a hasznos eredmény a nyereségben nem tükröződik – a találmány hasznosítása folytán jelentkező egyéb, pénzben mérhető előnyben (a cég teljes profilja vagy annak a találmánnyal érintett szegmense tekintetében). A pénzben kifejezhető hasznos eredményt könyvelési vagy műszaki-gazdasági számítás (becslés) útján, illetve e két módszer együttes alkalmazásával kell megállapítani.

3. A megbízó a szakértői vélemény készítésére irányuló felkérésben úgy nyilatkozott, hogy semmilyen kimutatható gazdasági előny vagy hasznos eredmény nem származott abból, hogy a szolgálati találmány szerinti megoldást a hálógyártás során használta. Alapvető adatok hiányában a szakértői testület becslésre sem vállalkozhat a találmány hasznosításának tulajdonítható hasznos eredmény tekintetében. Ugyanakkor a testület rámutat arra, hogy – a fentiek értelmében – hasznos eredmény akkor is kötődhet a találmány hasznosításához, ha az a nyereségben közvetlenül nem tükröződik. A megbízó nem cáfolta a feltaláló azon állítását, hogy a beüzemelésétől kezdve folytatólagosan történt/történik hálógyártás a találmány szerinti eljárás és eszköz alkalmazásával. Alappal feltételezhető, hogy a társaság racionális gazdálkodásával nem férne össze sikertelen termék és/vagy előnytelen technológia alkalmazása. A találmány szerintinek más technológiával nincs közvetlen összehasonlítási alapja, mert a megbízó a rendelkezésre bocsátott adatok szerint nem rendelkezett széltől-szélig megbízhatóan fedőképes háló előállításához alkalmas másik eszközzel és eljárással. Helytálló a feltaláló azon megállapítása, hogy megbízható fedőképességgel nem rendelkező

hálót egyáltalán nem lehetne értékesíteni. A megismert tényállás alapján úgy tűnik, hogy adott speciális feladatra – például a szabványos méretű hengerbálák csomagolására – alkalmas hálók gyártását a megbízó számára – versenyképes alternatív megoldás hiányában – kifejezetten a találmány alkalmazásba vétele tette lehetővé.

4. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület úgy találta, hogy a hasznosított találmány műszaki területén nem alakultak ki a licencianalógia érvényesítéséhez alapul vehető licencforgalmi viszonyok, nem váltak ismertté átszámítható, adaptálható licenciadíj-mértékek. A találmányi díj mértékének a hasznosítással elért eredmény felőli megközelítése alkalmas módszer lehet a feltaláló és a munkáltató tekintetében is méltányos díjmérték kialakítására, azonban a szakértői testület rendelkezésére álló adatok kizárólag relatív és nagyságrendi értékelést tesznek lehetővé, az alábbiak szerint.

4a) A díjazási időszak hosszának szokásosan alkalmazott, átlagos mértéke öt év. A megbízó és a feltaláló között egyetértés mutatkozik abban, hogy a találmány alkalmazásának (munkáltató általi hasznosításának) kezdő időpontja 2005. 11. 24. Az ehhez köthető árbevétel-realizálás időpontjára nincs adat, így célszerűségi okokból 2006. 01. 01. választható a díjazási időszak kezdőnapjául. A megbízónak a tényállás részét képező nyilatkozatai egyértelművé teszik, hogy a jövőre nézve díjfizetéssel nem számol. Így a kerek évet lezáró 2008. 12. 31. időpont jelölhető a díjazási időszak zárónapjául. Azt az eltérést, ami a választott hároméves és a szokásosan számításba vett ötéves díjazási időszak között van, a díjkulcsot arányosan növelő szorzóval indokolt figyelembe venni.

4b) A találmány hasznosításából származó hasznos eredmény számításánál figyelembe venni javasolt szempontokat a testület a fenti 2. és 3. bekezdésben foglalta össze. Ha a pénzben kifejezhető hasznos eredmény megállapítása mind könyvelési úton, mind műszaki-gazdasági számítás (becslés) útján nyilvánvalóan irreális vagy egyéb okból megoldhatatlan, akkor a hasznos eredmény helyett a találmány szerinti eljárás alkalmazásával előállított, lazított vetülékszálakkal feltekereszt hálók eladásából származó nettó árbevétel képezi a díjszámítás kiindulási pontját.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület sem a nettó árbevétel, sem a hasznos eredmény megállapításához nem rendelkezik adatokkal. Ezért a hároméves díjazási időszakra eső nettó árbevételt ismeretlen forintértékű összegként (3YI) jelöli.

4c) A díjkulcs tekintetében a szokásosan alkalmazott 1%-os mértékből célszerű kiindulni, a találmány szerinti eljárás alkalmazásával előállított hálótekereszt eladásából származó, a hároméves díjazási időszakra eső nettó árbevételre (3YI) vetítve. Az ebben a körben figyelembe veendő szempontok közül a munkáltatói hozzájárulás mértéke, a munkaviszonyból folyó kötelesség „erőssége”, a találmány műszaki színvonala nem indokolja a díjkulcs módosítását. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az átlagos ötéves díjazási időszakhoz képest rövidebb, hároméves időszak elfogadása esetén indokoltnak látja az átlagos 1%-os díjkulcsnál arányosan nagyobb, 1,67%-os díjkulcs alkalmazását.

4d) A fentiek alapján megállapított, illetve figyelembe vett adatokkal, azaz

- a találmány szerinti eljárás alkalmazásával előállított hálótekerccsek eladásából származó, a hároméves díjazási időszakra eső nettó árbevétellel (3YI)
 - és erre vetített 1,67 %-os díjkulccsal kalkulálva
- a találmányi díj (R) kiszámításának módja: $R = (3YI) \times 0,0167 \text{ Ft}$.

IVe) Az egyösszegű találmányi díj „megfelelőségi” értékelése

1. A szakértői testület a IVb) pontban rámutatott, hogy a feltaláló – mivel nincs díjszerződés, amely másként rendelkezne – csak akkor követelhet a szolgálati találmány (a megbízó által már korábban megkezdett) hasznosítása után találmányi díjat, ha a találmány már végleges szabadalmi oltalomban részesült. Ez eddig nem történt meg, és már nem is lesz rá lehetőség, ha a bejelentő (a megbízó) lemondása joghatályossá válik, és a szabadalmi bejelentés ideiglenes oltalma megszűnik. Ha ennek nyomán a feltaláló kártérítési keresettel élne az ingyenes átruházás felajánlásának elmulasztása címén, a megbízónak azt kellene bizonyítania, hogy a díjazás, amelyben a feltalálót részesítette – az Szt. rendelkezéseire figyelemmel – méltányos összegű.

2. A mellékletek között található egy 2005. évi prémiumfeladat-meghatározás a feltaláló részére, amelyben a különböző tervszámok teljesüléséhez kötött 2 000 000 Ft prémiumösszeghez képest elkülönítetten szerepel az, hogy „A hálógyártás során a megfelelő terület, szélfedés technikai megoldása esetén további 500 000 Ft számfejthető”. Ebből kifejezetten arra lehet következtetni, hogy a feltaláló számára a nevezett összeg – nemcsak a munkabéretől, hanem egyéb célfeladataival összefüggő prémiumától is függetlenül – az általa alkotott találmánnyal összefüggésben lett megállapítva, azaz díjszerződés nélkül is „címezett”, azonosítható találmányi díjnak tekinthető. Nincs jelentősége annak, hogy a kérdéses időben megtörtént-e már a találmány ismertetése a munkáltatóval, illetve megindult-e a hasznosítás. Ugyanakkor a kifizetett és kifizetett (az utóbbi tényállásra a mellékelt fizetési jegyzékek mint bizonyítékok nem követhetők) 500 000 Ft nem tekinthető egyösszegű, egyszer s mindenkorra rendezett találmányi díjnak, sem a munkáltatói szándék, sem a feltaláló részéről történt elfogadás alapján.

3. Arra nézve, hogy a szabadalmi bejelentés ingyenes átruházását ideiglenes oltalomról való lemondás előtt mely esetben nem köteles felajánlani a munkáltató, azaz milyen mértékű találmányi díjban kell részesülnie a feltalálónak ahhoz, hogy az már méltányos összegűnek minősüljön, nincs külön nevesített szabály. Díjszerződés hiányában gyengébb a munkáltató pozíciója, hacsak a kifizetett díj mértéke nem kifejezetten és egyértelműen kedvező a feltalálóra. Ennek kiszámítása (minősítése) az Szt. 9–17. §-ának megfelelő alkalmazásával kell hogy történjen.

A testület véleménye szerint a fenti IVd) pontban lefektetett díjkiszámítási mód alapján kiszámítható találmányi díj – a megbízásból megismerhető tényállás alapján – irányadó

lehet annak megállapításánál, hogy a feltaláló részére már kifizetett találmányi díj méltányos összegűnek minősül-e az Szt. 12. § (5) bekezdésének alkalmazásában. A IVd) pontban írt képlettel kiszámítható találmányi díj a szokásos díjmértéket tükrözi a 2006–2008. évre, mint díjazási időszakra vetítve, a szolgálati találmány hasznosítása fejében. Ennél (számottevően) kisebb találmányi díj sem a hasznosításból származó – a tényállás alapján vélhető – munkáltatói előnyökre tekintettel, sem pedig azért nem tűnik méltányos összegűnek, mert tekintetbe kell venni, hogy a feltaláló az adott helyzetben elesik attól a lehetőségtől, hogy a szabadalmat megszerezze, és önállóan értékesítse.

4. A fenti IVd) pontban lefektetett díjkiszámítási mód alkalmazásával

$$R = (3YI) \times 0,0167 \text{ Ft.}$$

A megfelelő mennyiségeket behelyettesítve a képletbe az adódik, hogy a felkérés szerinti ügyben a P0600704 sz. szabadalmi bejelentés tárgyát képező találmány feltalálójának eddig megfizetett 500 000 Ft találmányi díj méltányos összegű díjazásnak tekinthető, ha a találmány szerinti eljárás alkalmazásával előállított hálótetekercsek eladásából származó, a 2006–2008. évre mint díjazási időszakra eső összes nettó árbevétel (3YI) nem haladta meg számottevően a 30 000 000 forintot.

V. Összefoglalás

1. A P0600704 sz. szabadalmi bejelentés tárgyát képező szolgálati találmány feltalálójának a munkáltató (együttal a szabadalmi bejelentés bejelentője) a találmány hasznosítása után – ha találmányi díjszerződés másképpen nem rendelkezik – mindaddig nem köteles találmányi díjat fizetni, amíg a bejelentő a találmányra szabadalmat nem kap.

2. A munkáltató az ideiglenes szabadalmi oltalomról való lemondás előtt köteles felajánlani a feltalálónak a szabadalmi igény ingyenes átruházását az alkalmazotti találmány tekintetében érvényesülő hasznosítási jog kikötésével vagy anélkül, kivéve, ha a feltaláló – az Szt. rendelkezéseire figyelemmel – már méltányos összegű díjazásban részesült.

3. Abban a kérdésben, hogy a feltaláló részére már kifizetett találmányi díj méltányos összegűnek tekinthető-e, az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a munkáltatónál keletkezett, a szolgálati találmány 2006–2008-ban történt hasznosításából származó gazdasági előnnyel való arányba állítást véli mérvadónak.

4. A pénzben mérhető hasznos eredményre vonatkozó részletes adatok és számítások hiányában a szakértői testület – az összes tényállási körülmény alapján – azt vélelmezi, hogy a munkáltatónak a szolgálati találmány hasznosításából a nyereségben közvetlenül nem tükröződő gazdasági előnye származott; az ezzel arányos találmányi díj meghatározására pedig a „díjalap x díjkulcs” számítási módszer alkalmazható.

5. A testület a díjszámításnál a találmány szerinti eljárás alkalmazásával előállított hálótetekercsek eladásából származó, 2006–2008-ra mint díjazási időszakra eső összes nettó ár-

bevételt javasolja alapul venni, szorzókulcsként pedig az átlagos díjazási időszakhoz képest rövidebb, hároméves időszak elfogadása esetén indokoltnak látja az átlagos 1%-os díjkulcsnál arányosan nagyobb, 1,67%-os díjkulcs alkalmazását.

6. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület véleménye szerint a P0600704 sz. szabadalmi bejelentés tárgyát képező szolgálati találmány feltalálójának eddig megfizetett 500 000 Ft találmányi díj méltányos összegű díjazásnak tekinthető, ha a találmány szerinti eljárás alkalmazásával előállított hálótekerccsek eladásából származó, 2006–2008-ra mint díjazási időszakra eső összes nettó árbevétel nem haladta meg számottevően a 30 000 000 forintot.

* * *

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY A SZELLEMI ALKOTÁSHOZ FŰZŐDŐ JOGOK MEGSÉRTÉSE ÜGYÉBEN

ISZT-2/2008

I. Előzmények

A svájci székhelyű Conma GmbH – a továbbiakban: megbízó – kerti dísztagyák gyártásával és forgalmazásával foglalkozik. A megbízó termékeivel rendszeresen megjelenik nemzetközi kiállításokon, termékei bemutatására évente több alkalommal katalógus kerül kiadásra.

A megbízó egyes termékeinek előállítása Magyarországon történik olyan módon, hogy állandó magyarországi képviselője hazai cégeket bíz meg a különféle termékek gyártásával a svájci megrendeléseknek megfelelően. Ezek a megrendelések tartalmazzák az adott termék leírását (formáját), technológiáját, mennyiségét, valamint a minőségre vonatkozó előírásokat. A kivitelezés olyan módon történik, hogy a megbízótól kapott vázlat alapján a magyarországi állandó képviselő műszakilag megtervezi a terméket, mintegy kiviteli tervet készítve, és a gyártással megbízott magyar cég ez alapján kivitelezzi a terméket. Az ilyen módon készült termékeket a megbízó Magyarországon nem forgalmazza.

A megbízó 2004-ben adott megrendelést egy újabb termék, az általa felvázolt alakzatoknak megfelelő kerti dísztagy drót hegesztésével történő előállítására. A drót dísztagyák gyártására az Y Bt. kapott megbízást. A megbízó és az Y Bt. között létrejött szerződés értelmében az Y Bt. a megbízó részére készített termékekhez hasonló terméket kizárólagosan a svájci cég részére állít elő, továbbá rögzítésre került, hogy a termék előállításának ötlete, illetve a hozzá kapcsolódó know-how kizárólag a megbízó ügyvezetőjét illeti meg. A megbízó ügyvezetője 2006. október 10-i elsőbbségi nappal a svájci Szövetségi Szellemtulajdon-

védelmi Intézettől formatervezésiminta-oltalmat kapott összesen hét darab drótból készült mintára (lajstromszám: 133 290).

X munkavállalóként 2006. február 1-jétől 2007. január 20-ig állt munkaviszonyban az Y Bt.-vel. A cégnél kezdetben gépkocsivezetőként került alkalmazásra, majd megváltozott munkaképességére tekintettel – a technológia megfelelő elsajátítása után – a drót dísztárgyak előállításával összefüggő munkakörben foglalkoztatták tovább. Munkaviszonyának időtartama alatt, 2006. október 4-én a munkáltató szóbeli figyelmeztetésben részesítette X-et, mert a munkáltató engedélye nélkül annak telephelyéről ideiglenesen elvitt egy ott elkészített drót dísztárgyat. A 2007. január 15-én a munkavállaló részéről elkövetett hasonló munkaügyi szabályszegés a munkaviszony megszűnéséhez vezetett.

Munkaviszonya megszűnését követően X önállóan kezdte meg – az Y Bt.-nél alkalmazott technológiának megfelelően – a drótból hegesztéssel készülő kerti dísztárgyak készítését és értékesítését. Tevékenységének bemutatására többnyelvű honlapot is működtet, ahol referenciamunkaként olyan dísztárgyakról található fényképfelvételek, amelyek többsége az Y Bt.-nél került gyártásra.

Miután a megbízó észlelte az interneten X fentiek szerinti tevékenységét, többször is felszólította arra, hogy a honlapot távolítsa el, illetve hagyjon fel a dísztárgyak készítésével, mert az sérti a megbízó jogait. X az ismételt megkeresés ellenére is tovább folytatta addigi tevékenységét, mivel állítása szerint a kérdéses dísztárgyak az ő alkotásai, és semmi jogszabályi alapja nincs annak, hogy őt az ilyen technikával készülő tárgyak előállításától eltiltsák.

II. A megkeresés tárgya, az Iparjogvédelmi Szakértői Testület által vizsgált kérdések

Az előzményeket követően a megbízó a következő kérdésekkel kereste meg a testületet.

1. Az adott technológiával és formában gyártott és forgalmazott „drótszobor” jogvédelem szempontjából milyen kategóriába sorolható, fogalmilag minek minősül (szerzői jogi, iparjogvédelmi, ipari forma, mintaoltalom, tisztességtelen piaci magatartás stb.)?

2. A megbízó által történt levédés tartalma, formája, terjedelme, joghatálya, hatóköre bel- és külföldre érvényesnek minősül-e Magyarországra vonatkozóan nemzetközi, közösségi nemzetközi egyezmények alapján?

3. Az előadott tényállás alapján – figyelemmel az 1–2. pontban foglaltakra, de azon kívül is – X tevékenységével (gyártás, forgalmazás, reklámozás) milyen jogsértést követ el, az okozott vagyoni hátrány milyen összegben állapítható meg, mindezekkel összefüggésben vele szemben milyen jogi lépések megtétele bír kellő joggalappal, illetve nevezett milyen eljárás keretében a legcélszerűbb, legcélravezetőbb a törvénysértő magatartástól eltiltani és a károk megtérítésére köteleztetni?

III. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület eljárása

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, valamint szervezeti és eljárási rendben, a tényállásra irányadó jogszabályok, a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény (Szt.), a formatervezési minták oltalmáról szóló 2001. évi XLVIII. törvény (Fmtv.), a tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) és a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (Ptk.) alapján alakította ki álláspontját.

A jelen szakértői vélemény megállapításai és következtetései a megküldött iratok által ismertett, illetve az azokból megismerhető tényeken alapulnak, és csak erre a tényállásra nézve helytállóak. Ez a szakvélemény az ügyben eljáró bíróságokat nem köti.

IV. A testület álláspontja

1. Az első kérdéssel kapcsolatban a szakértői testület álláspontja a következő.

a) Az Szt. értelmében az irodalom, a tudomány és a művészet minden alkotása szerzői jogi védelem alatt áll. Az Szt. a leggyakrabban előforduló műtípusokat példálózóan fel is sorolja. Így a törvény 1. § (2) bekezdésének *h*) pontja értelmében szerzői műnek tekintendő a rajzolás, festés, szobrászat, metszés, könyvnyomás útján vagy más hasonló módon létrehozott alkotás és annak terve is. Ugyanezen § (3) bekezdése szerint a szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg. A védelem nem függ mennyiségi, minőségi, esztétikai jellemzőktől vagy az alkotás színvonalára vonatkozó értékítélétől. Mindezek alapján az acéldrót hegesztésével előállított kerti dísz tárgyak – legalábbis azok első mintapéldányai – szerzői jog által védett alkotásnak minősülnek. Az Szt. alapján a szerzői jog a szerzőt a mű létrejöttétől kezdve megilleti, ahhoz semmilyen hatósági nyilvántartásba vételre nincs szükség.

Az irodalmi és a művészeti művek védelméről szóló – Magyarországon az 1975. évi 4. törvényerejű rendelettel kihirdetett – 1886. szeptember 9-i Berni Egyezmény értelmében, amelynek mind Magyarország, mind pedig Svájc tagja, az ezen egyezmény által védett művek tekintetében a szerzők valamennyi részes országban azokat a jogokat élvezik, amelyeket a vonatkozó törvények a belföldieknek biztosítanak. Az egyezmény 6. cikkének (2) bekezdése alapján az oltalom terjedelme, valamint a szerző jogainak védelmére biztosított eszközök igénybevétele tekintetében annak az országnak a törvényei irányadók, ahol a jogi védelmet igénylik. Vagyis a jelen ügyben a magyar jog, elsődlegesen pedig az Szt. rendelkezéseit kell alkalmazni.

b) A szerzői műveket megillető, automatikusan keletkező oltalom mellett az Fmtv. rendelkezéseivel összhangban mintaként formatervezésiminta-oltalomban is részesülhet valamely termék egészének vagy részének megjelenése, amelyet magának a terméknek, illetve díszítésének a külső jellegzetességei – különösen a rajzolat, a körvonalak, a színek, az alak,

a felület, illetve a felhasznált anyagok jellegzetességei – eredményeznek. Ebben az összefüggésben terméknek minősül bármely ipari vagy kézműipari árucikk. Az oltalomképesség anyagi jogi feltételeit, valamint az oltalomszerzésre irányuló eljárást az Fmtv. határozza meg. A törvény 1. §-ának (1) bekezdése értelmében egy minta abban az esetben részesülhet formatervezésiminta-oltalomban, ha új és egyéni jellegű. Az oltalomképesség további feltétele, hogy az Fmtv. 6–10. §-a szerinti kizáró okok a minta vonatkozásában ne álljanak fenn.

Az Fmtv. alapján a Magyar Szabadalmi Hivatalhoz benyújtott formatervezésiminta-bejelentés mellett Magyarország tekintetében formatervezésiminta-oltalom szerzhető a formatervezési minták nemzetközi letétbe helyezésére vonatkozó Hágai Megállapodás alapján benyújtott nemzetközi bejelentéssel. Ezen túlmenően a közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK tanácsi rendelet alapján az Európai Unió területére vonatkozóan lajstromozott közösségi formatervezésiminta-oltalom szerzhető, amelynek hatálya 2004. május 1-je óta Magyarországra is kiterjed. Ugyanakkor a megbízó mind a mai napig a fenti három lehetséges út egyikén sem kezdeményezte a Magyarországra (is) kiterjedő formatervezési oltalom megszerzését.

Mindazonáltal a közösségi formatervezési mintáról szóló, már hivatkozott 6/2002/EK tanácsi rendelet az – oltalmazhatóság a fentiekben már ismertetett követelményeinek megfelelő – formatervezési mintákat lajstromozás nélkül is az Európai Unió valamennyi tagállamára kiterjedő hatályú, egységes oltalomban részesíti. Az oltalom az Európai Unión belül történő első nyilvánosságra jutással keletkezik, és három évig tart. Az oltalomképesség feltételeinek, így az újdonság követelményének is az oltalom keletkezésének időpontjára kell fennállnia. Amennyiben a minta nyilvánosságra jutása az Európai Unión kívül ezen időpont előtt megtörtént, a minta nem részesül lajstromozás nélküli közösségi formatervezésiminta-oltalomban.

Mindez azt jelenti, hogy az adott esetben a minta jogosultját csak akkor illeti/illette meg a lajstromozás nélkül keletkező közösségi mintaoltalom, ha a mintát először az Európai Unió területén hozta nyilvánosságra. Ha a minta először az Európai Unió területén kívül (például Svájcban vagy a csatlakozást megelőzően Magyarországon) jutott nyilvánosságra, akkor lajstromozás nélküli közösségi mintaoltalom az adott minta vonatkozásában nem áll fenn. Nyilvánosságra jutáson itt érteni kell a lajstromozást követő közzétételt, az egyéb közlést, a kiállítást, a kereskedelmi forgalomba hozatalt vagy a bármilyen más módon bárki számára hozzáférhetővé válást, kivéve ha ezek az események a rendes üzletvitel során ésszerűen nem juthattak az érintett ágazaton belül az Európai Unióban működő szakmai körök tudomására. A minta nem tekinthető azonban nyilvánosságra jutottnak, ha azt harmadik személy számára kifejezett vagy hallgatolagos titoktartási kötelezettség terhe mellett mutatják be.

Tekintettel arra, hogy az Iparjogvédelmi Szakértői Testület – azt leszámítva, hogy a tárgybeli termékek a Magyarországon 2004-ben elkezdődött gyártást követően hazánkban nem kerültek forgalomba – nem rendelkezik információkkal arról, hogy az acéldrót hegesztésé-

vel előállított kerti dísz tárgyak mikor és hol kerültek nyilvánosságra, arról sem tud nyilatkozni, hogy azok lajstromozás nélkül közösségi formatervezési oltalom alatt álltak-e, illetve ez az oltalom fennállt-e 2007-ben, amikor X a munkaviszonya megszűnését követően önálló tevékenységbe kezdett.

c) A drótból előállított kerti dísz tárgyakon fennálló oltalom kérdése mellett indokolt utalni arra, hogy nem csupán e tevékenység eredménye, hanem az annak előállítása során alkalmazott technológia is részesülhet – hatósági nyilvántartásba vétel nélkül is – jogi oltalomban.

A Ptk. 86. §-ának (4) bekezdése szerint a személyeket védelem illeti meg vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében is. Ezt a szabályt egészíti ki az 1978. évi 2. törvényerejű rendelet 4. §-ának (1) bekezdése, amely kimondja, hogy a személyeket a vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismereteik és tapasztalataik tekintetében a megkezdett vagy tervbe vett hasznosítás esetében a közkinccsé válásig illeti meg a védelem. Hatályos jogunkban ezek a szabályok teremtik meg a know-how általános polgári jogi védelmét. Fontos megjegyezni, hogy ennek az általános jogi védelemnek a tárgyai nem vezethetők le kétségeket kizáró bizonyossággal a Ptk. hivatkozott szakaszából, és egy adott szellemi teljesítményről gyakran nem dönthető el egyértelműen, hogy az a Ptk. által védett know-how tárgykörébe tartozik-e. Mindazonáltal a gyártási technológia tekintetében a fenti jogi oltalom a közkinccsé válásig fennállhat.

A know-how jogi védelmét (üzleti titokként) versenyjogi szabályok is biztosítják. Tekintettel a jelen ügyben a gyártási technológia üzleti titok jellegére, amelyre mind a megbízó és az Y Bt. közötti szerződésben történik utalás, mind pedig az Y Bt. és a munkavállalója közötti jogviszonyban is rögzítették, a szakértői testület a feltett kérdésekre adott válaszában erre a körülményre is ki kíván térni.

2. A megbízó által a testülethez intézett második kérdéssel kapcsolatban annak álláspontja a következő.

A formatervezésiminta-oltalom területi jog, vagyis az oltalomból eredő jogok csak annak az országnak, illetve régióknak a területén érvényesíthetők, amely tekintetében a nemzeti vagy regionális iparjogvédelmi hivatalok azt megadták. A megbízó ügyvezetője részére 2006. október 10-i elsőbbségi nappal a svájci Szövetségi Szellemi Tulajdon-védelmi Intézet által megadott formatervezésiminta-oltalom (lajstromszám: 133 290) Magyarország területén nem hatályos, az ebből eredő jogokat hazánk területén nem lehet érvényesíteni.

3. A harmadik kérdés tekintetében az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a következő témakörök elemzése alapján alakította ki álláspontját.

a) A szerzői jogok esetleges megsértése és annak jogkövetkezményei

Mindenekelőtt tisztázni kellett, hogy X munkaviszonya alatt az általa drótból elkészített,

adott esetben szerzői jogi oltalom alatt álló kerti dísz tárgyak szerzői vagyoni jogai kit illetnek meg. Az Szjt. 30. §-ának (1) bekezdése szerint eltérő megállapodás hiányában a mű átadásával a vagyoni jogokat a szerző jogutódjaként a munkáltató szerzi meg, ha a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége. A jelen ügyben megállapítható, hogy X egyes kerti dísz tárgyak első mintapéldányait a munkáltató utasítására állította elő.

Ugyanakkor az Szjt. 30. §-a alapján a munkáltató jogszerzésének feltétele, hogy a mű elkészítése a szerző munkaviszonyból folyó kötelessége legyen, vagyis a munkaviszonya ilyen alkotások létrehozására irányuljon. Az Szjt. 45. §-ának (1) bekezdése továbbá előírja, hogy a felhasználási szerződést – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – írásba kell foglalni. Az 55. § pedig arról rendelkezik, hogy a felhasználási szerződésre vonatkozó rendelkezéseket megfelelően alkalmazni kell a szerzői vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésekre is. Mivel a munkaviszonyban a felek közötti jogviszonyt a munkaszerződés szabályozza, és a munkaviszony keretében alkotott művek esetében e szerződés alapján szállnak át a vagyoni jogok, a munkaszerződést kell a vagyoni jogok átruházására irányuló szerződésnek tekinteni, amelyre pedig az írásba foglalás követelménye fennáll.

Mivel az Y Bt. és X közötti létrejött munkaszerződés nem állt a szakértői testület rendelkezésére, az abban foglaltak ismeretének hiányában a testület nem tud arról nyilatkozni, hogy a szerzői vagyoni jogok kit illetnek meg. Mindazonáltal a munkáltató csak akkor szerzheti meg a jogokat, ha a munkaszerződés ilyen alkotások létrehozására irányult, ennek hiányában a szerzői vagyoni jogokat a szerző gyakorolhatja.

A jelen ügyben a szerzői vagyoni jogok gyakorlása kapcsán indokolt megemlíteni, hogy a vagyoni jogok körébe tartozik egyebek mellett a többszörözés, a terjesztés és a nyilvánosságához történő közvetítés joga is. Az Szjt. 18. § (1) értelmében a jogosultnak kizárólagos joga, hogy a művet többszörözze, és hogy erre másnak engedélyt adjon. A felvételkedés a többszörözés fogalomkörébe tartozik, így a kerti díszekről történő fotók készítésének joga a jogosultat illeti meg. A jogosultat megillető kizárólagos jog az Szjt. 26. §-ának (8) bekezdése értelmében az is, hogy a művet a nyilvánosságához közvetítse. A mű nyilvánosságához közvetítését jelenti, ha a művet vezeték útján vagy bármely más eszközzel vagy módon úgy teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg választhatják meg. Ez utóbbi eset áll fenn az interneten található honlap tekintetében is. Ennek értelmében a kerti díszekről készült felvételek honlapon történő közzététele nyilvánosságához közvetítésnek minősül, így a jogosultat megillető kizárólagos jogok közé tartozik. Végül az Szjt. 23. §-ának (1) bekezdése értelmében a jogosultat megillető jog, hogy a művet terjessze. Terjesztésnek minősül a mű többszörözött példányainak a nyilvánosság számára történő hozzáférhetővé tétele forgalomba hozatalra való felkínálással. Jelen esetben a felvételek honlapon történő közzététele reklámozás céljából a vagyoni jogok jogosultját illeti meg.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy az X által elkészített egyes kerti dísz tárgyak első mintapéldányain fennálló szerzői vagyoni jogok abban az esetben szálltak át az Y Bt.-re

mint munkáltatóra, ha a közöttük létrejött munkaszerződés ilyen művek létrehozataláról mint munkaköri kötelezettségről rendelkezett. Ebben az esetben a tárgybeli művekről készült felvételek reklámozás céljából történő közzétételével, a mű többszörözött példánya-
inak forgalomba hozatalra való felkínálásával X megsértené korábbi munkáltatója, illetve annak jogutódja szerzői vagyoni jogait. Ellenkező esetben X mint a szerzői jogok jogosultja a fenti cselekményekkel természetesen nem valósított meg jogsértést. A tanács mindezekén túlmenően szeretné felhívni a figyelmet az Szjt. 30. §-ának (3) bekezdésében foglaltakra is, amely rendelkezés értelmében a szerzőt megfelelő díjazás illeti meg, ha a szerzői vagyoni jogokat megszerző munkáltató a felhasználásra másnak engedélyt ad, vagy a művel kapcsolatos vagyoni jogokat másra átruházza.

A szerzői jogok megsértése esetén a jogosult a jogsértővel szemben az Szjt. 94. §-a szerinti polgári jogi igényeket érvényesítheti. A jogosult az eset körülményeihez képest többek között követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; követelheti a jogsértés vagy az azzal közvetlenül fenyegető cselekmények abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől; követelheti a jogsértéssel elért gazdagodás visszatérítését; valamint a polgári jogi felelősség szabályai szerint kártérítést is követelhet. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 23. §-ának (1) bekezdés c) pontja értelmében a szerzői és szomszédos jogi perek a megyei bíróságok hatáskörébe tartoznak.

b) A lajstromozás nélkül oltalomban részesülő közösségi formatervezési minta oltalmának esetleges megsértése és annak jogkövetkezményei

A közösségi formatervezési mintáról szóló 6/2002/EK tanácsi rendelet 19. cikke értelmében a közösségi formatervezésiminta-oltalom alapján a mintaoltalom jogosultjának kizárólagos joga van a minta hasznosítására és arra, hogy a mintát engedély nélkül hasznosító harmadik személyekkel szemben fellépjen. Hasznosításnak minősül különösen annak a terméknek az előállítása, forgalomba hozatalra való felkínálása, forgalomba hozatala, behozatala, kivitele, használata és e célokból való raktáron tartása, amelyre a mintát alkalmazzák, illetve amelyben a minta megtestesül. Lajstromozás nélküli mintaoltalom esetében a mintaoltalom jogosultja csak akkor léphet fel az említett cselekmények megakadályozása érdekében, ha az engedély nélküli hasznosítás az oltalom alatt álló minta utánzásának következménye.

A rendelet 81. cikke értelmében a közösségi formatervezésiminta-oltalom bitorlásával összefüggő perekben a közösségi formatervezésiminta-oltalmi bíróságnak van kizárólagos joghatósága. Az Fmtv. 60/E. §-a alapján közösségi mintaoltalmi bíróságként a Magyar Köztársaságban a Fővárosi Bíróság jár el első fokon, a Fővárosi Bíróság határozata elleni fellebbezés elbírálása – másodfokon eljáró közösségi mintaoltalmi bíróságként – a Fővárosi Ítéletábra hatáskörébe tartozik.

c) A know-how esetleges megsértése és a tisztességtelen piaci magatartás, valamint ezek jogkövetkezményei

A Ptk. 87. §-a alapján a közkinccsé még nem vált vagyoni értékű gazdasági, műszaki és szervezési ismeretek és tapasztalatok (know-how) védelmét egyrészt a személyhez fűződő jogok megsértése esetén irányadó polgári jogi igények érvényesítésének lehetősége biztosítja, másrészt pedig az, hogy a védelem körében a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben. A know-how a szellemi tulajdoni oltalmi formákkal ellentétben nem abszolút, hanem csak relatív jellegű jogvédelmet biztosít: csak az ismereteket a jogosulttól jogtalanul elsajátító vagy felhasználó személlyel szembeni fellépést tesz elehetővé. Mivel a jelen esetben a gyártási technológiához kapcsolódó oltalom a munkáltató személyéhez kötődik, ugyanennek a technológiának a munkaviszonya megszűnését követő felhasználása X által olyan cselekménynek minősül, amely alkalmas arra, hogy a korábbi munkáltatója jogaiba ütközzék.

Az ebbe az oltalomba ütköző magatartás esetén a Ptk. 84. §-ának (1) bekezdése értelmében akit személyhez fűződő jogában megsértének, az eset körülményeihez képest egyebek mellett követelheti a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását; követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől; továbbá kártérítést követelhet a polgári jogi felelősség szabályai szerint. A Ptk. 87. §-ának (2) bekezdése alapján pedig a jogosult azt is követelheti, hogy az eredményeit elsajátító vagy felhasználó személy részeltesse őt az elért vagyoni eredményben. A Pp. 23. §-ának (1) bekezdés c) pontja szerint a Ptk. 86. § (3)–(4) bekezdésében meghatározott jogokkal kapcsolatos perek a megyei bíróságok hatáskörébe tartoznak.

Tekintettel a tárgybeli gyártási technológia nem nyilvános (üzleti titok) jellegére, amelyre mind a megbízó és az Y Bt. közötti szerződésben történik utalás, mind pedig az Y Bt. és a munkavállalói közötti jogviszonyban is rögzítették, indokolt megvizsgálni az erre vonatkozó magyar szabályozást is.

A know-how jogi védelmét ugyanis versenyjogi szabályok is biztosíthatják. Hatályos jogunkban a Ptk. 81. §-a és a Tpv. 4. §-a rendelkezik az üzleti titok védelméről. A két rendelkezés együttes olvasatából egyértelműen kitűnik, hogy az üzleti titok fogalma és így annak polgári jogi, illetve versenyjogi „védelme” kiterjed a know-how-ra is [lásd a Tpv. 4. § (3) bekezdésének a) pontját és a Ptk. 81. §-ának (2) bekezdését].

A Tpv. 4. §-ának (1) bekezdése szerint tilos üzleti titkot tisztességtelen módon megszerzeni vagy felhasználni, valamint jogosulatlanul mással közölni vagy nyilvánosságra hozni. Az üzleti titok megsértése csak olyan tény, információ, megoldás vagy adat megszerzésével, felhasználásával vagy más módon, mással való közléssel, illetve nyilvánosságra hozattal valószínűsíthető meg, amely az üzleti titok jogosultjának szempontjából olyan jelentős, hogy titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik. Az adott ügyben mind a megbízónak, mind pedig az Y Bt.-nek alapvető érdeke fűződött a drót dísz tárgyak előállítási technológiájának titokban tartásához, amint erre a megbízó és az Y Bt. közötti szerző-

désben kifejezett utalás is történik. Mindez munkaviszonyának fennállása alatt X számára is ismert volt, hisz a 2006. október 4-én felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint őt az üzleti titok tényére külön figyelmeztették.

A fentiekben hivatkozott említett elkövetési magatartások mellett egy további konjunktív feltétel bekövetkezése eredményezi csak a versenyjogi jogsértés megállapíthatóságát. Az üzleti titok megszerzése vagy felhasználása csak akkor tilos, ha a szerzés tisztességtelen módon történt. A titok megszerzésének általános tilalma mellett a törvény külön kiemeli azt a két legtipikusabb esetet, amikor az üzleti titok bizonyos speciális helyzet folytán hozzáférhetővé válik harmadik személy számára. Ez a speciális kapcsolat lehet bizalmi viszony vagy üzleti kapcsolat. A Tptv. 4. § (3) bekezdésének *b*) pontja alapján bizalmi viszonynak minősül különösen a munkaviszony, valamint a munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony.

A Ptk. definíciója alapján üzleti titoknak minősül a gazdasági tevékenységhez kapcsolódó minden olyan tény, információ, megoldás vagy adat, amelynek titokban maradásához a jogosultnak méltányolható érdeke fűződik, és amelynek titokban tartása érdekében a jogosult a szükséges intézkedéseket megtette. A versenyjogi védelemre érdemes titok fogalmi eleme, hogy az információ titokban tartása érdekében a jogosult tegye meg az adott körülmények között ésszerűnek mutatkozó intézkedéseket. Ahogy az korábban már megállapításra került, X-et munkáltatója figyelmeztette arra, hogy a szobrok előállításának technológiája, amelyet ő az Y Bt.-nél sajátított el, üzleti titkot képez.

A fentiekből következően X az acéldrót hegesztésével előállított kerti dísz tárgyak előállításával és forgalmazásával megsértette a Tptv. 4. §-ának (1) bekezdését, amelynek értelmében tilos üzleti titkot tisztességtelen módon felhasználni.

A Tptv. 86. §-ának (1) bekezdése értelmében az üzleti titok tisztességtelen megszerzése vagy felhasználása miatti eljárás lefolytatása a bíróság hatáskörébe tartozik. Az érdekelt a keresetben követelheti a jogsértés megtörténtének megállapítását, követelheti a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől, valamint kártérítést követelhet a polgári jog szabályai szerint. A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.) 23. §-ának (1) bekezdés *g*) pontja értelmében ezek a perek a megyei bíróságok hatáskörébe tartoznak.

Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület az egyes jogérvényesítési eljárások megindításának célszerűsége, illetve célravezetősége tekintetében felhívja a figyelmet arra, hogy az ismertetett tényállás alapján a szerzői jogok megsértése miatti eljárás tárgyát kizárólag az Y Bt. munkatársai által elkészített kerti dísz tárgyak vonatkozásában a többszörözéshez, terjesztéshez és nyilvánossághoz történő közvetítéshez való jog X általi megsértése képezheti, míg a know-how megsértése, illetve a tisztességtelen piaci magatartás miatt indítandó eljárások esetében az adott technológiával előállítandó valamennyi dísz tárgyra kiterjedhet az eljárás tartalma.

Rendelkezésre bocsátott adatok hiányában a szakértői testület a jogsértéssel okozott vagyoni hátrány összege tekintetében nem tudott nyilatkozni.

SZAKÉRTŐI VÉLEMÉNY A BTK. 296. §-ÁBA ÜTKÖZŐ ÉS ASZERINT MINŐSÜLŐ ÁRU HAMIS MEGJELÖLÉSE BÜNTETTÉNEK GYANÚJA MIATTI BÜNTETŐÜGYBEN

ISZT-5/2008

I. A tényállás és a feltett kérdések

1. A Vám- és Pénzügyőrség Dél-Alföldi Regionális Nyomozó Hivatala (a továbbiakban: Vám- és Pénzügyőrség) 2008. augusztus 26-án kelt 61003-751/2008 bü. számú határozatával – áru hamis megjelölése büntettének gyanúja miatt X ellen folyamatban lévő büntetőügyben – szakértői vélemény elkészítésére rendelte ki a Magyar Szabadalmi Hivatal mellett működő Iparjogvédelmi Szakértői Testületet.

2. A megkeresés alapján megismerhető tényállás lényege szerint 2008. július 7-én a Kecskeméti Fővármegyei Munkatársai a Védjegy- és Szerzői Jogvédő Alapítvány (a továbbiakban: VSZA) munkatársával közösen ellenőrzést tartottak az X kecskeméti lakos ügyvezető irányítása alatt működő Y Kft. telephelyén. A fenti címen vegyi áru előállítását és tárolását észlelte az eljáró hatóság. A telepen található „Vízkeőldő”, „Háztartási Sósav” elnevezésű termékekről a VSZA szakértője megállapította, hogy azok hamisítványoknak minősülnek, mivel a termékek flakonja, kupakja, a flakonon található szöveg tördelése, a betűk egymáshoz viszonyított aránya, továbbá a vonalkód, a veszélyjel, a szavatossági idő ugyanazon helyen található, mint a Z Kft. által 1995 óta gyártott és forgalmazott termékeknél. Az ellenőrzés során megállapítást nyert továbbá, hogy a „Triso” mint szó védett, a név használata után a terméket előállító Y Kft. jogdíjat nem fizet.

3. A megkeresés szerint a szakértői vizsgálat tárgya a következő:

- az Y Kft. telephelyén lefoglalt „Vízkeőldő”, „Háztartási Sósav”, „Környezetkímélő Vízkeőldő” elnevezésű termékek csomagolása megegyezik-e a Z Kft. által már korábban gyártott hasonló elnevezésű termékekkel;
- ezenkívül szükséges megállapítani, hogy az Y Kft. által gyártott „Triso”-n szereplő elnevezés védjegytalalom alatt áll-e.

4. A Vám- és Pénzügyőrség a szakértői testület részére a következő tárgyi bizonyítékokat adta át.

I. Az Y Kft. által gyártott és a Vám- és Pénzügyőrség által lefoglalt termékek közül:

- „Vízkeőldő” 1000 ml-es (töltött, kék kupakos, bontatlan palack);
- „Vízkeőldő” 500 ml-es (töltött, kék kupakos, bontatlan palack);
- „Háztartási Sósav” 1000 ml-es (töltött, piros kupakos, bontatlan palack);
- „Háztartási Sósav” 500 ml-es (töltött, piros kupakos, bontatlan palack);
- „Környezetkímélő Vízkeőldő” 1000 ml-es (töltött, zöld kupakos, bontatlan palack);
- „Környezetkímélő Vízkeőldő” 500 ml-es (töltött, zöld kupakos, bontatlan palack);
- „Triso” 500 g-os (töltött, kék kupakos, bontatlan).

II. A Z Kft. által gyártott termékek közül:

- „Vízkeőoldó” 1000 ml-es (üres, kék kupakos palack);
- „Vízkeőoldó” 500 ml-es (üres, kék kupakos palack);
- „Háztartási Sósav” 1000 ml-es (üres, piros kupakos palack);
- „Háztartási Sósav” 500 ml-es (üres, piros kupakos palack);
- „Környezetkímélő Vízkeőoldó” 500 ml-es (töltött, zöld kupakos, bontatlan palack).

III. A Magyar Szabadalmi Hivatal Védjegy- és Mintaoltalmi Főosztályának VMF-110/2-008. számon a Vám- és Pénzügyőrségnek megküldött állásfoglalása arról, hogy az Y Kft. által gyártott „Trisó”-n szereplő elnevezés védjegyoltalom alatt áll-e, másolatban.

5. A Vám- és Pénzügyőrség a fentiek alapján az alábbi kérdéseket tette fel a testületnek.

- A határozat mellékleteként megküldött és az Y Kft. által gyártott, fent felsorolt termékek a korábban már a Z Kft. által gyártott termékek szolgai másolatai-e, és ha igen, akkor ez miben nyilvánul meg?
- Az Y Kft. által gyártott 1000 ml-es „Környezetkímélő Vízkeőoldó”-t a Z Kft. nem gyártja, de ettől függetlenül a vásárló megtévesztésére alkalmas-e?
- Az Y Kft. által használt „Trisó” felirat ebben, a hosszú „ó”-val használt formában is védjegyoltalom alatt áll-e, valamint így jogdíjfizetési kötelezettség áll-e fenn?
- A szakértő egyéb észrevételei.

II. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület eljárása

1. A szakértői testület a 270/2002. (XII. 20.) Korm. rendelet által meghatározott feladatkörben, szervezeti és eljárási rendben, valamint a hatásköre alapján a tényállásra irányadó jogszabály, a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.), valamint a védjegyek és a földrajzi árujelzők oltalmáról szóló 1997. évi XI. törvény (a továbbiakban: Vt.) alapján alakította ki az alábbiakban kifejtésre kerülő véleményét.

2. Jelen szakértői vélemény megállapításai a Vám- és Pénzügyőrség megkeresése által ismertett, illetve az abból megismerhető – a fentiekben összefoglalt – tényeken alapulnak, és csak erre a tényállásra nézve helytállóak.

3. Ez a szakértői vélemény a bíróságokat és más hatóságokat nem köti.

III. A testület álláspontja

1. A feltett kérdések megválaszolásához először tisztázni kell a szolgai utánzás (szolgai másolás) fogalmát.

A Tptv. 6. §-a szerint tilos az árut, szolgáltatást (a továbbiakban együtt: áru) a versenytárs hozzájárulása nélkül olyan jellegzetes külsővel, csomagolással, megjelöléssel – ideértve az eredetmegjelölést is – vagy elnevezéssel előállítani vagy forgalomba hozni, reklámozni,

továbbá olyan nevet, megjelölést vagy árujelzőt használni, amelyről a versenytársat, illetve annak áruját szokták felismerni.

A szolgai utánzás (jellegbitorlás) lényege a verseny reputációjának csorbításával, a goodwill mögött álló ráfordítások jogtalan elsajátításával szembeni védelem, amely bizonyos mértékben a fogyasztók megtévesztése elleni védelmet is szolgálja. A szolgai utánzás megvalósulhat (még ha csak saját használatra is történő) előállítással, forgalomba hozattal (a kettő tehát egymástól függetlenül is történhet), valamint név, megjelölés vagy árujelző használatával. Feltétele, hogy a szolgai utánzás tárgya a piacon ismert legyen, illetve, hogy az utánzat annyira hasonlítson az eredetihez, hogy az lehetségessé tegye az összetévesztést. Ezenfelül feltétel az is, hogy a szolgai utánzás a jogosult felhatalmazása nélkül történjék. Ugyanakkor a védelem nem függ az utánzott áru belső ismérveinek jellegzetességeitől. A szolgai utánzás tilalma akkor is fennáll, ha az áru nem áll iparjogvédelmi oltalom alatt, de az a fogyasztók számára egy adott jellegzetességgel vált ismertté.

2. A fenti definícióból következően a szolgai utánzás megállapításának feltétele, hogy az utánzat annyira hasonlítson az eredetihez, hogy az lehetségessé tegye a fogyasztók általi összetévesztést. Az Iparjogvédelmi Szakértői Testület a rendelkezésére bocsátott iratok és csomagolások alapján a szolgai utánzás fogalmi elemei közül kizárólag az összetéveszthetőség kérdését vizsgálhatta.

Védjegyek esetében az összetéveszthetőség vagy annak hiánya megállapítása során a kialakult és évek óta töretlenül alkalmazott gyakorlat szerint mindig azt kell vizsgálni, hogy a lajstromozott védjegy, illetve a másik fél által használt megjelölés milyen összbenyomást gyakorol a fogyasztókra. A fogyasztókra gyakorolt összbenyomást legfőképpen a megjelölés és a vele szemben felhozott védjegy domináns elemei határozzák meg. A domináns elemeket vizuális formájuk és kialakításuk, kiejtésbeli, jelentéstani és egyéb szempontok szerint lehet és kell vizsgálni.

A Vt. 4. §-ának (4) bekezdése szerint az összetéveszthetőség magában foglalja azt az esetet is, ha a fogyasztók a megjelölést gondolati képzetársítás (asszociáció) útján kapcsolhatják a korábbi védjegyhez.

Az összetéveszthetőség elvont zsinórmértéke a fogyasztókban általában kialakuló megítélés, amely inkább alapul felületes benyomáson, mint alapos elemzésen. A releváns fogyasztói kört mindig az árujegyzékre (az érintett árukra) tekintettel kell meghatározni. Jelen esetben – vagyis a különféle háztartási vegyszerek, tisztítószeres esetében – a releváns fogyasztói kört az átlagos fogyasztók alkotják. Az átlagos fogyasztó jól informált, kellő körültekintéssel jár el, ugyanakkor ritkán van lehetősége direkt összehasonlításra (arra a képre hagyatkozik, ami az emlékezetében él).

A szakértői testület a fent ismertetett gyakorlatot követte az Y Kft.-nél lefoglalt, illetve a Z Kft. által gyártott termékek csomagolása összetéveszthetőségének vizsgálatánál.

3. A „Vízkeőldő” termékek csomagolását megvizsgálva a következő megállapítások tehetők.

Az Y Kft. és a Z Kft. által gyártott termék flakonja egyaránt fehér színű, henger alakú, 1000 ml-es és 500 ml-es kiszerezésben egyaránt létezik. A flakonok magassága és szélessége azonos. A termékek kupakja mindkét cég esetében sötétkék színű, bordázatuk, valamint a tetejükön található – a flakon kinyitásának módjára vonatkozó – útmutató lényegileg megegyezik. A flakonok oldalán található címke mindkét esetben sötétkék keretbe foglalt, sötétkék betűkkel írt feliratot tartalmaz. A „Vízkeőoldó” felirat, a térfogat, a használati utasítás és a figyelmeztetés szövege, betűtípusa, a betűk egymáshoz viszonyított mérete és elrendezése azonos, továbbá a forgalmazó/gyártó cég nevének, a veszélyjelnek és a vonalkódnak az elhelyezése is megegyezik. Eltérés mindössze a forgalmazó/gyártó cég nevében tapasztalható, amely elhelyezésénél és méreténél fogva a csomagolás egészén belül nem tölt be meghatározó szerepet.

4. A „Háztartási Sósav” termékek csomagolását megvizsgálva a következő megállapítások tehetők.

Az Y Kft. és a Z Kft. által gyártott termék flakonja egyaránt fehér színű, henger alakú, 1000 ml-es és 500 ml-es kiszerezésben egyaránt létezik. A flakonok magassága és szélessége azonos. A termékek kupakja mindkét cég esetében piros színű, bordázatuk, valamint a tetejükön található – a flakon kinyitásának módjára vonatkozó – útmutató lényegileg megegyezik. A flakonok oldalán található címke mindkét esetben piros keretbe foglalt, piros betűkkel írt feliratot tartalmaz. A „Háztartási Sósav” felirat, a térfogat, a használati utasítás és a figyelmeztetés szövege, betűtípusa, a betűk egymáshoz viszonyított mérete és elrendezése azonos, továbbá a forgalmazó/gyártó cég nevének, a veszélyjelnek és a vonalkódnak az elhelyezése is megegyezik. Eltérés mindössze a forgalmazó/gyártó cég nevében tapasztalható, amely elhelyezésénél és méreténél fogva a csomagolás egészén belül nem tölt be meghatározó szerepet.

5. A „Környezetkímélő Vízkőoldó” termékek csomagolását megvizsgálva a következő megállapítások tehetők.

Az Y Kft. és a Z Kft. által gyártott termék flakonja egyaránt fehér színű, henger alakú. Az Y Kft. terméke 1000 ml-es és 500 ml-es, míg a Z Kft. által gyártott termék csak 500 ml-es kiszerezésben létezik. Az 500 ml-es flakonok magassága és szélessége azonos. A termékek kupakja mindkét cég esetében zöld színű, bordázatuk lényegileg megegyezik. A flakonok oldalán található címke mindkét esetben zöld keretbe foglalt, zöld betűkkel írt feliratot tartalmaz. A „Környezetkímélő Vízkőoldó természetes citromsavtartalmú” felirat, a térfogat (500 ml-es flakonok esetében), a használati utasítás szövege, betűtípusa, a betűk egymáshoz viszonyított mérete és elrendezése azonos, továbbá a forgalmazó/gyártó cég nevének és a vonalkódnak az elhelyezése is megegyezik. Eltérés mindössze a forgalmazó/gyártó cég nevében tapasztalható, amely elhelyezésénél és méreténél fogva a csomagolás egészén belül nem tölt be meghatározó szerepet.

6. A fentiekből következően az első kérdésre a következő válasz adható. Az Y Kft. által forgalmazott, illetve a Z Kft. által gyártott „Vízkeőoldó”, „Háztartási Sósav” és „Környezetki-

mélő Vízköoldó” termékek csomagolásának összbenyomást meghatározó domináns elemei a flakon színe és formája, a kupak és a címkén szereplő felirat és keretezés színe és elrendezése, valamint a termék megnevezése, illetve ennek mérete, betűtípusa és címkén belüli elrendezése. A felsorolt elemek a két cég termékei esetében lényegileg azonosak, így fennáll annak veszélye, hogy azokat a fogyasztók egymással összetévesztik.

7. A „Környezetkímélő Vízköoldó” terméket az Y Kft. 1000 ml-es és 500 ml-es, míg a Z Kft. kizárólag 500 ml-es kiszerelésben gyártja. Az 500 ml-es kiszerelések esetében – összhangban az 5. és 6. pontban kifejtettekkel – az összetéveszthetőség veszélye a fogyasztók részéről fennáll. Az Y Kft. által gyártott 1000 ml-es kiszerelés csomagolását összevetve a Z Kft. 500 ml-es termékével megállapítható, hogy a csomagolásoknak az 5. pontban felsorolt elemei megegyeznek, az egyetlen eltérés a flakonok térfogatában (méretében) tapasztalható.

8. A második kérdésre a fentiek alapján a következő válasz adható. A flakonok mérete nem tekinthető a termékek csomagolásának összbenyomást meghatározó domináns elemének, ebből következően a fogyasztók az Y Kft. által gyártott 1000 ml-es „Környezetkímélő Vízköoldó” terméket összetéveszthetik a Z Kft. 500 ml-es termékével, illetve azt gondolhatják, hogy a Z Kft. fenti termékcsaládba tartozó, a korábbiaktól eltérő kiszerelésű termékével állnak szemben.

9. A „Triso” megjelölés ebben, a hosszú „ó”-val írt formájában nem áll védjegyoltalom alatt Magyarországon. A „Triso” megjelölés azonban 1978 óta védjegyoltalom alatt áll „tisztítószeres és vízlágyítók, különösen kazántápvízlágyítók, zsirtalanító szerek, áztatószeres” áruk vonatkozásában. A védjegy lajstromszáma 119 984, jelenlegi jogosultja az OTIS Gazdasági és Szolgáltató Bt. (2340 Kiskunlacháza, Erdély u. 6.). A „Triso” és a „Triso” megjelölés esetében – tekintettel arra, hogy mindössze egy hosszú, illetve rövid „o” betűben térnek el egymástól – fennáll a fogyasztók általi összetéveszthetőség veszélye.

10. A Vt. 12. §-ának (1) bekezdése értelmében a védjegyoltalom alapján a védjegyjogosultnak kizárólagos joga van a védjegy használatára, azaz a védjegyet az ő engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében senki más nem használhatja. Ugyanezen szakasz (3) bekezdése példálózó felsorolást ad arról, hogy mi minősül a védjegy használatának. Ilyen különösen

- a) a megjelölés elhelyezése az árun vagy csomagolásán;
- b) a megjelölést hordozó áru forgalomba hozatala, eladásra való felkínálása, valamint forgalomba hozatal céljából történő raktáron tartása;
- c) szolgáltatás nyújtása vagy annak felajánlása a megjelölés alatt;
- d) a megjelölést hordozó árukhoz az országba történő behozatala vagy onnét történő kivitele;
- e) a megjelölés használata az üzleti levelezésben vagy a reklámozásban.

A Vt. 12. §-a (2) bekezdésének a) és b) pontja értelmében a kizárólagos használati jog alapján a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki engedélye nélkül gazdasági tevékenység körében használ

- a) a védjeggyel azonos megjelölést olyan árukkal, illetve szolgáltatásokkal kapcsolatban, amelyek azonosak a védjegy árujegyzékében szereplőkkel;
- b) olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszhetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt.

A Vt. 23. §-ának (1) bekezdése értelmében használati szerződés (védjegylicencia-szerződés) alapján a védjegyoltalom jogosultja engedélyt ad a védjegy használatára, a használó pedig köteles ennek fejében díjat fizetni. E § (2) bekezdése kimondja, hogy a használati szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg. Semmis azonban a használati szerződés, ha annak teljesítése a fogyasztók megtévesztését eredményezhetné.

A Vt. 26. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a felek a használati szerződésre vonatkozó rendelkezésektől egyező akarattal eltérhetnek, ha jogszabály az eltérést nem tiltja.

11. A fentiekből következően a „Triso” – mint az oltalom alatt álló „Triso” védjeggyel az összetéveszthetőségig hasonló megjelölés – kizárólag a jogosult engedélyével használható. A használat engedélyezése – használati szerződés esetén – főszabály szerint ellenérték fejében történhet, amelynek mértékét a felek szabadon határozzák meg. A felek azonban – összhangban a Vt. 26. §-ának (1) bekezdésével – e rendelkezéstől egyező akarattal eltérhetnek, tehát a használat engedélyezése akár ingyenes is lehet.

Összeállította: Posteinerné Toldi Márta